

Forsvarsudvalget 2012-13
FOU alm. del Bilag 56
Offentligt

ÅBENT BREV TIL FOLKETINGETS FORSVARSUDVALG

Kontreadmiral Jørn Olesen

27. november 2012

Et skarpt, men stadig professionelt forsvar

Spørgsmålet om sammenlægning af hærens, søværnets og flyvevåbnets operative kommandoer til en stor værnssfælles operativ kommando er overraskende og pludseligt igen dukket op i forbindelse med drøftelserne om et nyt forsvarsforlig. Det kan undre. Problemstillingen er tit og ofte vendt over den sidste halve snes år, men har hver gang fået tommelfingeren ned. Alligevel kaster den nye urutinerede forsvarschef, der har minimal national værnssfælles baggrund, sig nu med brask og bram og løse argumenter om værnssfælles synergier over denne tanke og hævder, at der er "historisk enighed" om, at det er den vej vi skal. Den opfattelse deler jeg i hvert fald ikke. Tilgangen kan set herfra koste forsvaret, nok specielt de 2 små værn, professionalismen. Professionalismen i krigshåndværkerne er nemlig ikke værnssfælles, men værnsspecifik, og den er i dag næsten alene forankret i de efterhånden meget små værnsspecifikke miljøer i hæren, søværnet og flyvevåbnet, altså i de 3 eksisterende operative kommandoer og underliggende myndigheder og enheder i "de spidse ender". Disse miljøer bør derfor ikke udvandes eller svækkes unødigt.

Selv i en situation som den nuværende, hvor der er bred politisk enighed om at forsvaret skal "skæres ind til benet" og lidt til, må det nødvendigvis gøres fagligt rigtigt og forsvarligt. Eller som statsministeren sagde i åbningstalen i Folketinget: "Det er mit stærke ønske, at vi også kan indgå et bredt forlig om et mere slankt – men stadig skarpt forsvar".

Forsvarets struktur er allerede i dag meget værnssfælles og meget enkel sammenlignet med de fleste andre landes struktur. De 3 operative kommandoer som de ser ud i dag, tåler heller ikke på nogen måde sammenligning med tidligere tiders værnsstabe og værnsschefer. Kommandocheferne refererer hverken til det politiske niveau eller til Forsvarsministeriet, men til den værnssfælles Forsvarskommando med Forsvarschefen i spidsen. De har heller ikke helhedsansvar som værnsscheferne havde. Personel- og materielansvar mv. ligger andetsteds. Kun Chefen for Forsvarsstaben og Forsvarschefen har i dag helhedsansvar.

Fagligheden, uddannelsen, virksomheden og indsættelsen i de tre miljøer – landkrig, søkrig og luftkrig – er vidt forskellige og hver især unikke og ekstremt krævende. En soldat er en soldat, en sømand er en sømand og en pilot er en pilot. De faglige færdigheder og kompetencer, der kræves og indlæres i den operative virksomhed og som er basis for forsvarets professionalisme og kampmoral mv. er vidt forskellige i hæren, søværnet og flyvevåbnet. "Enhedskæmperen" er ikke opfundet og bliver det næppe heller. Folk melder sig ikke til forsvaret. De melder sig til hæren, søværnet eller flyvevåbnet. Selv på de lidt højere niveauer kan en kompagnichef ikke virke som skibschef, en skibschef kan ikke flyve en F-16 og en Herkules pilot kan ikke være kompagnichef i Helmand. Den operative faglighed og professionalisme er altovervejende værnsspecifik. I et forsvar af vores størrelse må det laveste nationale operative kommandoniveau, der opstiller, uddanner og indsætter disse enheder derfor også være værnsspecifikt og under klar, markant og synlig værnsspecifikt ansvar og kommando.

Ses der konkret på forsvarets operative kommandostruktur i dag, er der nederst de tre værnsspecifikke operative kommandoer, Hærens Operative kommando, Søværnets Operative Kommando og Flyvertaktisk Kommando. De krigshåndværk og de konkrete opgaver, de beskæftiger sig med og

løser, nationalt og internationalt, er vidtspændende, yderst forskellige og kun i begrænset omfang ens.

Hærens Operative Kommando er i gængs militær forstand ikke særlig operativ. Kommandoen fører mig bekendt ikke enheder direkte i hverdagen, hverken nationalt eller internationalt. Det gør man derimod både i søværnet og i flyvevåbnet, hvor Søværnets Operative Kommando og Flyvertaktisk Kommando 24 timer i døgnet, 7 dage om ugen indsætter og udøver direkte operativ kontrol over skibe og fly i løsningen af det hjemlige nationale opgavekompleks, herunder bl.a. suverænitetshævdelse, farvandsovervågning, miljøovervågning og luft- og søredningstjenesten. Man kan også herfra direkte føre enheder, der indsættes internationalt, som det f.eks. sker med transportflyene og som man f.eks. gjorde med korvetten OLFERT FISCHER under den første Golfkrig.

Hærens fokus er i dag helt entydigt på de internationale opgaver, p.t. specielt Afghanistan. Indsatsen her er altdominerende for hærens virksomhed. For søværnet og flyvevåbnet er "vægtfordelingen" mellem nationale og internationale opgaver mere balanceret.

Danske militære styrkebidrag til internationale operationer er hidtil blevet og udsendes fortsat alt-overvejende som enkeltenheder, der knytter an til en værnsspecifik struktur i en international styrke. Hærenheder knyttes til andre landes hærenheder eller til en landmilitær kommando. Tilsvarende for skibe og fly fra søværnet og flyvevåbnet. Fregatten ved Afrikas Horn indgår som krigsskib i en international flådestyrke i en international maritim operation omfattende både skibe og fly, også selv om fregattens helikopter kommer fra flyvevåbnet og også selv om der er soldater fra hæren med. Først på højere niveauer end vores enheder kobler ind på, finder man det værnssfælles.

De operative kommandoers opgave i international sammenhæng er at uddanne og udsende enhederne, der så ude i området oftest afgives til en lokal værnsspecifik styrke eller kommando. Herefter er de operative kommandoers opgave at følge og monitere enhedernes indsats og virke. Denne opgave er af samme karakter for de tre værn, men indholdsmæssigt forskellig fra værn til værn. Der er markant forskel på at følge F-16 flys togter over Libyen, kampgruppens patruljering i den grønne zone i Helmand eller fregattens operationer ved Afrikas Horn. På vores niveau gøres dette bedst fra en værnsspecifik operativ kommando.

Fælles for kommandoerne er dog, at de hver især og hver på sin måde varetager den samlede operative virksomhed for eget værn. I fagsproget kaldes det i dag styrkeproduktion, beredskab og styrkeindsættelse. Specielt fordi værnene i dag hver især ikke er større, end de er, er den erfaring, professionalisme og synergi, der herved opnås internt i værnet mellem opstilling, uddannelse, øvelser, kommando og kontrol, indsættelse og udvikling helt afgørende for opretholdelsen af den militærfaglige professionalisme, der i dag præger forsvaret. Den sammenhæng og den "værnssynergi", der opnås her, er for et forsvar af vores størrelse langt mere fundamental end den smule "værnssfælles" synergi, der måske vil kunne opnås ved at etablere en værnssfælles operativ kommando.

Fælles for de operative kommandoer i dag er også, at de hver især er direkte underlagt den værnssfælles Forsvarskommando med Forsvarschefen i spidsen. Forsvarets operative aktiviteter, både de nationale og de internationale, styres overordnet herfra gennem den værnssfælles Operationsstab. Den værnssfælles overbygning, der efterlyses visse steder, findes allerede. Dette er samlet set en meget enkel struktur, der skelner klart mellem det værnssfælles og det værnsspecifikke og giver optimale muligheder både for værnssfælles central, stærk og overordnet styring og for decentral værnsspecifik udførelse forankret i den militærfaglige professionalisme i de enkelte værn. Prioriteringen ligger ved Forsvarschefen og hans værnssfælles stab og er ikke skjult langt nede i organisationen.

Der er ikke behov for at forplumre denne klare og enkle struktur og udvande fagligheden ved at indskyde et ekstra led/niveau i form af en eller anden yderligere værnssfælles overbygning på den

værnsspecifikke operative virksomhed, ved at gøre det værnsspecifikke mere værnsfælles, ved at skubbe det værnsfælles operative niveau længere eller helt væk fra Forsvarschefen eller ved at lave en helt overflødig ansvarsopdeling mellem styrkeproduktion og styrkeindsættelse i de enkelte værn. Det er dansk forsvar i al beskedenhed ikke stort nok til. Der produceres og indsættes i dag med stor succes kampgrupper, skibe og fly, der har både evne og vilje til at kæmpe. Den evne bør ikke sættes over styr.

Både i den værnsfælles overbygning og i de operative kommandoer må og skal der selvsagt spares, og lidt til. Men behold den enkle struktur.

Ellers får vi et slankere, men uskarpt forsvar.

Jørn Olesen

Jørn Olesen
kontreadmiral
pensioneret